

Oslo, 24.10.21

Norsk faglitterær forfatter- og oversetterforening (NFFO) er en fagforening for rundt 5000 forfattere og oversettere av faglitteratur og sakprosa. Vi har sju forslag til merknader til kapitlene som er fordelt familie- og kulturkomiteen i Prop. 1 S for budsjettåret 2022:

Kap. 320, post 55 Norsk kulturfond

NFFO er skuffet over at statsbudsjettet ikke legger opp til at Norsk kulturfond får en reell økning i 2022 (1,9 prosent). I sin budsjettsøknad ba Norsk kulturråd om en økning på 100 millioner kroner. Kulturfondet bidrar til at kunst og kultur skapes, bevares, dokumenteres og gjøres tilgjengelig for flest mulig. Samtlige kunstfelt rammes når kulturfondet knapt kompenseres for lønns- og prisvekst.

Litteraturstøtteordningene og særlig innkjøpsordningene til Kulturrådet styrker bredden og mangfoldet i litteraturen og gjør den tilgjengelig for lesere i hele landet. Innkjøpsordningene er i dag underfinansierte, og i tråd med «Visjon om et leseløft», som 16 organisasjoner fra språk- og litteraturfelt lanserte tidligere i år, foreslår vi at støtten til innkjøpsordningene økes med 50 millioner kroner.

Innkjøpsordningene for sakprosa må styrkes

I dag er det store forskjeller mellom litteratursjangerne hva gjelder innkjøp. De siste årene har kun 25–30 prosent av de påmeldte bøkene blitt innkjøpt på ordningen for ny, norsk sakprosa for voksne. Basert på sine kvalitative vurderinger, har Kulturrådet uttalt at det burde være rom for at omtrent halvparten av bøkene kjøpes inn. Derfor var også deres hovedprioritering på litteraturfeltet i budsjettsøknaden for 2022: innkjøpsordningene for sakprosa for barn og voksne.

I Kulturmeldingen (Meld. St. 8 2018–2019. «Kulturens kraft») har Stortinget vedtatt kulturpolitiske mål for det frie og uavhengige kulturlivet. Kulturpolitikken skal for eksempel legge til rette for dannelse og kritisk refleksjon, styrke norsk språk som en grunnleggende kulturbærer og fremme demokratiet. Det er som å høre en beskrivelse av bredden av bøker som kunne kommet inn under innkjøpsordningen for sakprosa.

Forslag til merknad: Familie- og kulturkomiteen ber om at budsjettammen til Norsk kulturfond øker i tråd med Kulturrådets budsjettsøknad på 100 millioner kroner. 50 millioner bør øremerkes innkjøpsordningene og av disse bør 25 millioner kroner gå til innkjøpsordningene for sakprosa, som er de mest underfinansierte ordningene per i dag.

Kap. 320, post 72 Kunstnerstipend m.m.

NFFO er glade for de 20 nye arbeidsstipendene som er foreslått og at størrelsen på arbeidsstipendet økes med 2,6 prosent. Men denne økningen er ikke tilstrekkelig. Stipend er avgjørende for en variert og mangfoldig litteratur, og er en direkte investering i viktige kunstnerskap. Kunstnernettverket, som samler 19 organisasjoner på kulturfeltet, mener at 350 nye hjemler bør opprettes i løpet av de neste fem årene for å styrke kunstnerøkonomien.

Under koronapandemien ble det satt av en pott på 70 millioner kroner til en ekstraordinær stipendutlysning. Vi støtter Utvalget for Statens kunstnerstipend som raskt var ute med å betegne dette som en kortsiktig løsning og ba kulturministeren om å øke antall faste kunstnerstipender i neste års budsjett.

NFFO forventer at flere av de nyopprettede hjemlene tilfaller faglitterære forfattere og oversettere. Per i dag har vi bare seks arbeidsstipend, som er oppsiktsvekkende få sammenlignet med andre skribentgrupper.

Vi mener for øvrig at stipendene og garantiinntekten bør knyttes til årlig lønnsvekst for statsansatte eller tilsvarende, og at de som et minimum reguleres med en indeks lik rammen for lønnsoppjøret i staten.

Forslag til merknad: Familie- og kulturkomiteen ber regjeringen om en opptrapping på 23,3 millioner kroner årlig i fem år slik at 350 varige stipendhjemler blir opprettet.

Forslag til merknad: Familie- og kulturkomiteen ber Kulturdepartementet endre Forskrift om statens stipend og garantiinntekter for kunstnere slik at stipendene som et minimum reguleres med en indeks lik rammen for lønnsoppjøret i staten.

Kap. 320, post 74 Tilskudd til organisasjoner og kompetansesentre m.m.

Norsk Forfattersentrum er en viktig oppdragsgiver for forfatterne og har stor innvirkning på kunstnerøkonomien til mange. Forfattersentrum sikrer litteraturformidling av høy kvalitet i hele landet, og bør løftes som et profesjonelt kompetansesenter i henhold til budsjettsøknaden deres.

Forslag til merknad: Familie- og kulturkomiteen ber regjeringen om å øke støtten til Norsk Forfattersentrum med fem millioner kroner. Forfattersentrum sørger for profesjonell litteraturformidling til lesere over hele landet.

Kap. 326 Språk- og bibliotekformål

Vi deler bekymringen til Den norske Forfatterforening og Den norske Forleggerforening om at beskrivelsen i statsbudsjettet av Nasjonalbibliotekets oppgave i henhold til pliktavlevert materiale er uklar og kan føre til en uønsket bruksendring. Ordlyden bør presiseres i tråd med hensikten

med det pliktavlevert materialet, nedfelt i pliktavleveringsloven, som er bevaring og tilgjengeliggjøring som kildemateriale til forskning og dokumentasjon.

Digitaliseringen av pliktavlevert materiale ble påbegynt i 2020. Vi mener Nasjonalbiblioteket har åpnet tilgang for langt flere enn de burde ha lov til. Dette svekker opphavernes økonomi og kontroll over verk, og undergraver det åpne bokmarkedet.

Forslag til merknad: Familie- og kulturkomiteen ber Kulturdepartementet sette et tydelig skille mellom ansvaret for å sikre og bevare pliktavlevertmateriale på den ene siden og arbeidet for å øke bruk av og interesse for Nasjonalbibliotekets samlinger på den andre. Publikums tilgang til pliktavlevert materiale må ikke bli så vid at den bidrar til å undergrave det åpne bokmarkedet.

Kap. 326, post 80 Språk- og bibliotekformål. Tilskudd til tiltak under Nasjonalbiblioteket

Leseundersøkelser viser at seks av ti elever bare leser når de må, og dokumenterer en tydelig tilbakegang i norske 15-åringers leseferdigheter. Dette er en samfunnsutfordring som må tas på alvor. Et samlet språk- og litteraturfelt lanserte visjonen om et leseløft tidligere i år på Verdens bokdag, 23. april med fem tiltak til kunnskaps- og kulturpolitikken.

Gode leseferdigheter blant de yngre er viktig for Norges framtid som kunnskaps- og kulturnasjon. Lesing og litteratur utvikler og bevarer språket, gir kunnskap, nye tanker, er sosialt utjevne og skaper forståelse og empati.

Å styrke litteraturformidlingen, blant annet gjennom en ny leselyststrategi, loves i Hurdalsplattformen. Organisasjonene Foreningen !les og Leser søker bok, som jobber mot fremtidens lesere, må nå få økonomisk mulighet til å sikre systematisk satsing på litteraturformidling og leseferdigheter over tid.

Forslag til merknad: Familie- og kulturkomiteen ber regjeringen om å øke og stabilisere støtten til leselystorganisasjonene Foreningen !les (4,5 mill.) og Leser søker bok (2 mill.) i tråd med budsjettsøknadene deres.

Kap. 337, post 70 Kompensasjon for kopiering til privat bruk

Da den nye åndsverkloven trådte i kraft 1. juli 2018, ble kompensasjonsordningen for privatkopiering av åndsverk utvidet til også å omfatte litterære og visuelle verk som ikke inngår i lydopptak og film. Med en stor gruppe nye kompensasjonsberettigede rettighetshavere, må bevilgningen gis en tilstrekkelig reell økning. Men heller ikke i år følger regjeringen opp Stortingets lovvedtak, og foreslår kun en indeksjustering på 1,34 mill. av et allerede lavt beløp. Her er regjeringen ikke sitt ansvar bevisst.

Vi støtter innspillet til Norwaco om en økning på minimum 20 prosent. Norwaco er en paraplyorganisasjon for norske rettighetshavere som har 36 medlemsorganisasjoner deriblant oss.

Forslag til merknad: Familie- og kulturkomiteen foreslår at post 70 i kap. 337 økes med minimum 20 prosent for å kompensere rettighetshaverne for privatkopiering av åndsverk.

Vennlig hilsen

Arne Vestbø

Generalsekretær
arne.vestbo@nffo.no

Kristine Isaksen

Seniorrådgiver
kristine.isaksen@nffo.no